

Архијерејска грамата за Куд-ове „Табан” и „Рузмарин”

6.
СТРАНА

3.
СТРАНА

Подмладак КУД-а „Банат” у Суботици

6.
СТРАНА

СНН

Освећење крста у спомен оптантима

12.
СТРАНА

Државно такмичење у рецитовању и казивању прозе

ПОЛИТИКА

Протести, оставке и прва хапшења

Двадесет дана након рушења надстрешнице на Железничкој станици у Новом Саду, под којом је живот изгубило 15 особа, а још две тешко повређене младе особе се и даље боре за живот, дошло је до првих хапшења лица осумњичених да су одговорна за ту трагедију.

Одлука Вишег јавног тужилаштва (ВЈТ) у Новом Саду донета је трећег дана блокаде улаза у Палату правде, у организацији опозиционих посланика и одборника, па је јавност остала у дилеми да ли је надлежни државни орган попустио пред притиском незадовољних грађана или по пријему извештаја судских вештака о узроцима пада бетонске громаде.

Протести широм Србије се, иначе, не смирују, тражи се правда и одговорност, уз транспаренте „Крваве су вам руке“, „Корупција убија“, „Нећемо заборавити“ и многе друге. Тихе шетње, не рачунајући неколико мањих инцидената, под мотом „Застани Србијо“, одржане су у Новом Саду, Београду, Нишу, Крагујевцу, Шапцу, Трстенику, Лесковцу, Пожеги и још десетак градова, а сваког петка тачно у 11,52, када се тешка несрећа и догодила 1. новембра, све стаје на 15 минута, у знак сећања на толики број невиних жртава.

Учесници митинга траже оставке из моралних и политичких разлога по „командној одговорности“, али и затвор за оне који су немаром, нерадом, нестручношћу и крађом довели до обршавања дела тек реновираног здања. Захтева се, такође, објављивање свих тајних уговора са кинеским компанијама и другима у ланцу градње и контроле, с тим да је део разних канала већ постао доступан.

Оставке је поднело четворо функционера и ту је, како је предочио сам председник Србије Александар Ву-

чић – крај. Најпре је то, четвртог дана након трагедије, учинио министар грађевине, саобраћаја и инфраструктуре Горан Весић, а много касније његов претходник Томислав Момировић (сада министар трговине) и в.д. директорка „Инфраструктуре железнице Србије“ Јелена Танасковић.

Оставке су затражене и од премијера Милоша Вучевића, у време почетка реконструкције Железничке станице градоначелника Новог Сада, као и садашњег првог човека Града Милана Ђурића, али до њих највероватније неће доћи.

Весић и Танасковићева су се нашли и у групи од 13 приведених, међу којима су и Небојша Шурлан, неодавни први човек „Инфраструктуре“, као и Весићева помоћница за железнички саобраћај Анита Димоски. После 48-часовног притвора у новосад-

ској полицијској станици Стари град и саслушања, Виши суд у Новом Саду им је одредио притвор од 30 дана како не би утицали на сведоке, евентуално поновили кривично дело и узнемиравали јавност, а само је за Јелену Танасковић и Аниту Димоски одређен кућни притвор.

О осталима осумњиченима су дати само иницијали, што је изазвало револт дела јавности, као и чињеница да није обелодањено ни име поступајућег јавног тужиоца.

Медији су, међутим, одмах открили да је то Слободан Јосимовић, којем су додељена четири помоћника, а филмском брзином су објављени и идентитети свих осумњичених, од пројектаната до надзорника. Председница Удружења тужиоца Србије Лидија Комлен Николић је позвала колеге, који се баве тим случајем, да

буду транспарентни, да се појављују у јавности, а не да комуницирају само саопштењима као до сада.

А све је, да подсетимо, почело још 2018. године, када је тадашња министарка грађевинарства Зорана Михајловић, коју сада према сопственом казивању нико није позвао ни на разговор, у име Владе Србије као финансијера потписала уговор са две кинеске фирме о изградњи „брзе пруге“ од Новог Сада до Суботице и границе према Мађарској у дужини од 108 километара, укључујући и реновирање успутних железничких станица.

Потпис на документу са CR (China Railway) и CCCC (China communication construction company) ставио је у име инвеститора и тадашњи в.д. директора „Инфраструктуре“ Мирољуб Јевтић, а надзор над радовима је поверен конзорцијуму од шест фирми. Носилац посла је мађарски Пројектни биро „Утибер“ (у чијем саставу је Utiber Közúti Beruházó Kft), затим „Утибер роуд инвестмент“, такође мађарски „Викоти“, „Институт АГ“, предузетник Славиша Илић и француски „Ежис“ (Egis).

Кинески партнери су за сада остали недодирљиви, а појавили су се и написи да је реконструкција новосадске станице преплаћена, односно да није вредела датих 65 милиона евра, што упућује на могућност корупције, поготово, јер је све рађено мимо тендера по директној нагодби. Финансијска истрага, међутим, није ни покренута, а њу би према закону могло да спроведе само Јавно тужилаштво за организовано криминал, које се већ огласило саопштењем да није надлежно у случају „Надстрешница“.

Срђан Басић

Орбан: Повећан углед Мађарске

Председник мађарске владе Виктор Орбан је изјавио да је у протеклом периоду повећан углед Мађарске, да се проширио њен маневарски простор на међународном плану, што позитивно утиче и на положај сународника у суседним државама.

„Ма колико била јака једна земља, међутим, она није у стању да измени реалности у окружењу, али може да одржава наду, да када се ствари среде мађарска заједница буде спремна“, додао је Орбан на пленарној седници Мађарске сталне конференције (МАЕРТ – Magyar Allandó Értekezlet) у Будимпешти.

Према његовим речима мађарска влада је од 2010. године, када је Фидес по други пут дошао на власт (након мандата 1998-2002), за националну политику издвојила укупно 1374 милијарде форинти, или око 100 милијарди годишње, што је 11 пута више него у претходном периоду.

„У тај износ нису урачунати програми привредног развоја вредни 330 милијарди форинти, којима је финан-

сирано 9300 инвестиција мађарских предузетника у суседним земљама, а томе би требало додати и дотације невладиних организација и цркве за близу 100 установа од националног значаја“, истакао је мађарски премијер.

Да би се таква политика наставила, прецизирао је Орбан, неопходан је стабилан привредни развој земље, што је у време украјинско-руског рата и других кризних жаришта у свету веома тешко изводљиво. Подсетио је да је економски раст у Европској унији пао испод један одсто, док је у Сједињеним Америчким Државама 3-4, а на Далеком истоку 5-7 процената.

„Бројеви јасно говоре да ми Мађари, полазећи од логике и националних интереса, морамо да пронађемо сопствени пут, јер у овом тренутку Европа за то није способна. Недавно усвојена Будимпештанска декларација о конкурентности је добар путоказ, али ако се ништа радикално не уради у наредних шест месеци, Европа ће неповратно заостати“, указао је

Орбан и најавио привредно „неутралну“ политику.

Говорећи о односима са суседима, у којима живи скоро три милиона Мађара, Орбан је најавио долазак румунског председника у Будимпешту, политику словачке владе базирану на суверености оциенио као позитивну и за мађарску мањину, а да очекује „боље дане“ у сарадњи са Словенијом.

У везама са Хрватском Орбан види „конфликтне ситуације“, Аустрија је за њега постала „чудна земља“, а од Украјине очекује да врати мађарској заједници сва права која је некада имала.

„Што се Србије тиче, пловимо непознатим водама. Недавно смо имали састанак чланова две владе, на којем смо се договорили, поред осталог, о сарадњи и у војној области. Уколико успемо у томе, биће то успех без преседана“, закључио је Орбан.

Састанак у Базару врта Будимске тврђаве био је 24. у историји те организације, основане пре тачно четврт века са циљем да успостави чвршће везе мађарских мањинских политичких организација са матичном државом, али и међусобно.

Срђан Басић

Изложба и освећење крста у знак сјомена на оштанше

ЈУБИЛЕЈ

Оптација Срба из Мађарске на простор вуковарског среза 20-их и 30-их година XX века

Др Золтан Часар (десно), конзул Мађарске у Осјеку

Поводом стоте годишњице оптације Срба из Мађарске на простор вуковарског среза, у организацији Заједничког већа општина Вуковар, у Српском дому у већ поменутом граду 22. новембра уприличено је предавање и изложба под називом „Било је сеоба и биће их вечно... оптација Срба из Мађарске на простор вуковарског среза 20-их и 30-их година 20. века.“

Предавање је пред многобројном публиком коју су чинили, пре свега, потомци оптаната – а у редовима аудиторијума налазили су се и Њ.Е. др Золтан Часар, конзул Генералног конзулата Мађарске у Осјеку и Њ.Е. Владимир Марјановић, конзул Генералног конзулата Републике Србије у Вуковару – одржао је аутор изложбе, историчар Вељко Максић, иначе, председник Одбора за културу и спорт у Заједничком већу општина.

Он је дао кратак приказ историјата српског народа у Мађарској, да би потом представио изложбени грађу коју чине ролна од 10 метара са именима преко тристотињак оптантских породица, путне исправе, породичне фотографије, разни документи који се чувају у Архиви Војводине, Архиви Југославије и Државном архиву Вуковар.

„Ради се о једној причи о досељавању. Народ који се досељавао, пре свега, морао је осигурати егзистенцију и борити се да добије земљу. У неким ситуацијама народ је био добро прихваћен, али имамо и примера где су прихваћени као и сви странци, са дозом презира и одбојности. Оно што је најзанимљивије у овој теми су управо те личне приче људи, преношене са колена на колена“, рекао је Вељко Максић. Подсетио је да је Мађарске влада „у Наредби бр. 6500, од 28.9.1921, одредила услове и рок од годину дана за опцију мањинских лица са простора Мађарске“, а оптирање Срба из Мађарске отпочело је кра-

јем 1921, односно, почетком 1922. године. „У уговорном року за пријаву опције (26.4.1921-26.1.1922) за опцију југословенског држављанства пријавило се и определило тек нешто више од 7000 Срба (око 2/5 укупног броја Срба у Мађарској)“, нагласио је предавач у истакао да је Споразум о опцији мањинских лица са простора Мађарске више пута продуживан, закључно са 1. новембром 1930. године.“

Што се тиче насељавања простора града Вуковара, рачунајући у тај простор пустаре Липовачу, Лужац и Пограђе, оно је углавном извршено 1923. и 1924. године.

Максић је подсетио да су на простор среза Вуковар 20-их и 30-их година XX века насељене оптантске породице из 20-ак места Мађарске (Батања, Борјад, Вемен, Грабовоц, Деска, Доња Нана, Дуна Сечуј, Илочац, Ланчуг, Липова, Литоба, Ловра, Лотар, Мајш, Мађар Чанад, Медина, Мохач, Поча, Салка, Сантово,

Сириг, Српска Мечка, Српски Гарчин, Српски Титош, Српски Хидош, Шарок, Шумберак). Он је детаљно говорио о свакодневном животу и проблемима оптаната, да би, на крају предавања, позвао њихове потомке да поделе своје приче, уступе документе којима располажу, како би се они забележили, архивисали.

Свечаним отварањем изложбе о оптацији Срба из Мађарске на простор вуковарског среза 20-их и 30-их година 20. века, међутим, није било окончано присећање на Србе оптанте из Мађарске, на име, сутрадан, уследио је наставак програма. Пошто је у Вуковару, оновремено, највише оптаната населило насеља Липовачу и Лужац, у цркви Преподобне Параскеве на Доброј води, уприличено је богослужење. Вечерње је уз саслужење свештенства служио Њ.П. епископ осечкопољски и барањски Г. Херувим, који је након литија до насеља Лужац, извршио и освећење новоизграђеног Заветног крста, подигнуто за молитвено сећање на досељавање Срба оптаната 1924. године у Вуковар.

Треба рећи да је израду крсног знамења – рад Милоша Ђурђевића, камениоресца из Пачетина – у потпуности финансирала Влада Мађарске.

У знак захвалности Њ.П. епископ Херувим је Влади Мађарске, односно, Љубомиру Алексову, заступнику српске заједнице у Мађарском парламенту, за чврсту и непоколебљиву веру и несебично залагање за Свету Цркву, доделио „Архијерејску грамату“ Епархије осечкопољске и барањске.

У име Владе Мађарске признање је преузео Њ.Е. др Золтан Часар, конзул Генералног конзулата Мађарске у Осјеку који је за наш лист рекао: „Влада Мађарске је овим чином још једном потврдила знак пријатељства које постоји између два народа. Са друге стране, потомци Срба који су се пре 100 го-

дина настанили овде, и дан данас одржавају контакте са рођацима, пријатељима, познаницима. Те везе постоје не само међу Србима, него и међу Мађарима и Србима. Што се пак тиче крсног знамења, свима је добро познато да нас повезује хришћанска вера и наше нације су увек спремне да помогну једна другој уколико искрсне било какав проблем. Овом приликом Влада Мађарске је притекла у помоћ. Желим додати и то да је ово други крст, ове године, који се освећује овде, на име, и у Општини Кончаница Влада Мађарске је финансирала обнову крста са мађарским натписом.“

Преосвећени владика Херувим је у својој беседи такође истакао своје задовољство што је у насељу Лужац дошло до освећења Заветног крста: „Прави показатељ опстанка и постојаности једног народа на једном простору показује снагу заједнице којој припадамо, а они су то знали. Где год да су долазили, они су стављали крст, цркву, стварали су породицу као живу црквену заједницу, чувајући своју црквену славу, језик и културу. О јединству и саборности су нас учили наши преци“, рекао је владика Херувим.

Освећењу крста у спомен на некадашње оптанте из Мађарске присуствовао је и деведесетогодишњи Матија Недучић, чији су преци из Чанада 1924. стигли у насеље Лужац: „Моји су преци 1924. дошли из Мале Чанади. Први, који су Чанад напустили 1920/1921, ти су ишли на Косово како би га попунили. Деда, који се тамо звао Диносија, а овде Дина Недучић, причао је да када су дошли, ишли су на салаш да раде. Он је имао сина и ћерку, али је она, тј. моја тетка млада умрла. А ћаћа је имао 14 година. Морали су да раде и то код грофице. Није било лако – чекали су Божју милост. Али, стекли су што су стекли. Отац ми је увек рекао: „Немој ником да продаш grunt!“ Кад су моји дошли, Недучића је било двадесет кућа!“ – рекао је старина, који је са оцем оновремено у Чанаду боравио након II светског рата.

„Многи су помрли. Данас нас је остало мало, али држимо се колико год можемо. Помажемо једни другима, међутим, није оно што је некада било. Некада – када је Лужац основан – ту је била једна хрватска породица, католичка и живела је са нама као брат с братом. Касније су дошла друга времена и покварили су се међуљудски односи. Јако нас је мало Срба остало у насељу Лужац – има пуно празних српских кућа. Ја имам ту срећу да ми је бар један син остао у кући и живимо заједно. Син, унуци, сад сам добио и

праунуку – задовољан сам“, прикључио нам се у разговору Слободан Црвенковић, чији преци с материне стране потичу из Деске, а пролетос је, заједно за вуковарским парохом о. Миљеном Илићем, предводио групу из Лушца посетивши Сегедин, Сириг, Деску и Чанад.

„Народ који се одрекле своје прошлости нема шта да очекује од будућности. Будућност припада оним народима који поштују своју прошлост, традицију, и обичаје.“ Тако је и у случају Срба у Хрватској, конкретно у Вуковару, где предвођени Дејаном Дракулићем, председником ЗВО-а и Срђаном Коларом, замеником градоначелника града Вуковара, једним од главних иницијатора дводневне манифестације, чине све како би се очувао српски културни, верски, језички и национални идентитет, при томе, приказао и осветлио живот Срба на овом подручју. Па тако и судбина оптаната, који су пре једног века напустили своја вековна огњишта у Мађарској у нади да ће, сеобом у матицу, у Краљевини СХС пронаћи лепшу и бољу будућност.

Предраг Мандић

Миливој Ђурђевић из Деске, Слободан Црвенковић и Матија Недучић

ЗАСЕДАЊА

Укупно шесто, а друго по реду у новом сазиву, овогодишње заседање **Дешчанске српске народне самоуправе** у згради Културног, образовног и духовног центра Свети Сава, у присуству подбележнице насеља, др Чиле Филеп-Тот, месног пароха, протонамесника Светомира Миличића, почело је јавним слушањем бирача. У име трочланог тела које је заседало у крњем саставу, а које је реизабрано на протеклим народносним изборима на основи 109 регистрованих бирача, о целогодишњим активностима Самоупра-

ве говорио је председник Кристифор Брцан, који је на самом почетку излагања нагласио да се иза тела налази интензивна година, поготово, ако се узме у обзир и бурна изборна кампања, поготово на земаљском нивоу, а кандидати претходног сазива су управо са тим циљем изашли на изборе да би, у новом мандату, на најбољи начин могли представљати регију на државном нивоу. Говорник се осврнуо и на остварене програме, истичући летње кампове за децу, покретање подучавања народне музике у месној Српској основној школи, суфинансирање обележавања храмовне славе, приређивање Банатског сабора, односно, климатизовање учионица у Центру Сава, за које су средства набављена преко конкурса, а такође је нагласио да се Самоуправа ангажовала у обезбеђивању потребних финансија за наставак обнове месног храма преко ТОП-конкурса. Председник се осврнуо и на још неостварени пројекат који је већ више од пет година на чекању: ради се о постављању нових, двојезичних уличних натписа, у што се укључила и сеоска самоуправа, али, како је речено, послови касне због техничких потешкоћа. На питање када може да се очекује објављивање издања о историји српских вероисповедних школа у Десци, које већ две године стоји у рукопису, речено је да се у Србији управо врши лекторисање текста, за што је издвојено 300.000 фт, а штампање и промоција монографије се планира за почетак идуће године. О расподели задатака међу члановима самоуправе је речено да је образовање поверено Спомен-ку Брцан-Ђукић, опште задатке обавља председник организације, док су организациони послови и делом обавезе око припремања конкурса постали део делокруга др Милана Јанчићкине, допредседника, и као најмлађег члана Самоуправе.

Након закључивања јавног слушања бирача, отворена је друга овогодишња седница новог сазива трочланог тела, која је почела извештајем о програмским активностима од оснивачке седнице Самоуправе. Истакнуто је да је

одржан јесењи камп фолклора, односно, једна плесачница и да је настављено већ раније поменуто подучавање народне музике у оквиру наставних часова у месној српској школи. У склопу ове тачке дневног реда наговештени су и детаљи дугорочне концепције функционисања која се темељи на три главна стуба: набавка аутобуса средње величине, ради уштеде трошкова превоза, ангажованост на изградњи мултифункционалне сале у дворишту „Саве центра“, а адаптацијом српске завичајне

куће, у којој ће се наћи етнографска збирка и завршетком планиране обнове месног преображенског храма, покушаће се укључити у систем развоја сеоског туризма. Након једногласног прихватања извештаја, брзо је прихваћен и обавезан план унутрашње контроле, чије ће трошкове преузети сеоска самоуправа.

Под „Разно“ се, пре свега, говорило о планираним програмима чија се реализација очекује у наредном тромесечју. Самоуправа ће и ове године пружити финансијску помоћ за прославу Дана Светог Николе за забавиштарце и основношколце, као и за приређивање завршне вечери која је заказана за 20. децембар. На организованом дочеку Српске нове године, који ће се, највероватније приредити у месном ресторану, ангажован је оркестар под руководством Радована Марића, а светосавска прослава, одржаће се на Савиндан, када је и Дан Дешчанске српске народне самоуправе. Том приликом, као и прошле године биће расписан ликовни конкурс за ученике и забавиштарце, а најлепше радове награђиваће самоуправа. Под истом тачком истакнуто је да се очекује распис конкурс за народносне организације културног садржаја за 2025. годину, који је, у односу на раније године, већ у кашњењу, али је сигурно да ће Самоуправа и овога пута поднети максималан могући број конкурсних пријава, а приоритетни програми и даље ће бити „Банатски сабор“, „Ајваријада“ и храмовна слава.

При крају заседања разговарало се и о неопходном чишћењу и континуираном начину одржавања старог српског гробља, које је, раније, претворено у спомен-парк, али првобитно постављене и већ дотрајале дрвене предмете пожељно би било мењати и набујало растиње до Ускрса посећи. На самом крају седнице наглашено је да ће се и убудуће о одржавању заседања Дешчанске српске народне самоуправе заинтересовани моћи информисати преко огласне табле, или званичног сајта локалне самоуправе.

Своје заседање одржала је и Чанад-

Седнице српских самоуправа

ска српска самоуправа. Трочлано бирачко тело Срба у овом поморишком насељу предвођено Фрањом Коларом размотрило је задатке до краја календарске године истакавши при томе важност очувања и неговања српске културе, светосавског српског православља, одржавања контаката са матичном земљом Србијом, односно, пружања подршке месној Основној школи и забавишту где се такође предаје српски језик. Бирано тело Срба ће и ове године старијим особама, којима је преко потребна помоћ, припремити божићне поклон-пакетиће, у склопу пригодног весеља прославиће Св. Николу, приредиће јавно саслушање на којем ће својим бирачима поднети извештај о овогодишњем раду.

И Самоуправа Срба у Чанаду очекује расписивање конкурса од стране Фонда „Габор Бетлен“, на име, највећи празник у животу Чанађана јесте прослава храмовне славе Ђурђевдана. Чанађани конкурс желе да поднесу и за прославу Св. Николе, односно, за архивисање, дигитализовање старих докумената који сведоче о прошлости Срба у овом насељу.

Након оснивачке седнице, своје прво заседање одржала је и **Самоуправа Срба 19. будимпештанског кварта**. Како нас је информисао председник бираног тела Борислав Рус, трочлано тело је модификовало буџет, размотрило је програмске активности које предстоје, с посебним освртом на прославу „Дана народности у 19. будимпештанском кварту“, заказану за 29. новембар, када ће народности представити своју културу, гастрономију, дружити се, веселити. Почетком децембра предвиђа се одржавање последње овогодишње седнице, повезане са јавним саслушањем бираног тела, када ће трочлани састав поднети извештај о овогодишњем раду, уједно ће изнети и своје планове за наредну годину.

Током седнице разговарало се и о празновању црквених празника у јануару, прихваћен је и Статут Самоуправе Срба у Малој Пешти, односно, изгласана су и усаглашавања функционисања на локалном нивоу, при чему је председник Рус истакао своје задовољство што већинска самоуправа 19. кварта велику пажњу посвећује својим народностима, међу њима и српској.

„У оквиру наших финансијских могућности ми ћемо настојати што више програма да остваримо у 2025. години“, наговестио је Борислав Рус, председник Српске самоуправе 19. будимпеш-

штанског кварта додавши да ће и наредне године нагласак ставити на организацију традиционалних програма, односно, сарадњу са побратимљеним градом Сомбором.

Самоуправа Срба у Помазу је такође заседала. Бирано тело Срба у градићу надомак Будимпеште на дневном реду имало је три тачке: избор за писање конкурса, разматрање Уговора о сарадњи са српским самоуправама у околним насељима и организационе припреме дочека Српске нове године.

Пошто се приближава објављивање конкурсног расписа од стране Фонда „Габор Бетлен“, Помашка српска самоуправа је одлучила да задатак писања, формулисања конкурса повери фирми која има за то одговарајуће искуство. Како нас је информисала Зорица Рафајловић, председница Српске самоуправе у Помазу, избор фирме су спровели на основу јавне набавке – од три понуде, бирано тело је изабрало најповољнију понуду.

Што се тиче друге тачке дневног реда, сарадња са српским самоуправама из Чобанца, Сентандреје и Калаза већ траје једно време – од 2019. године – и сада је дошло до продужетка Уговора о сарадњи са бираним телима Срба у поменутим насељима. При томе, дошло је и до усаглашавања приредаба међу српским самоуправама, а прва предстојећа заједничка приредба биће прослава Деда Мраза на регионалном нивоу, заказана за 13. децембар.

Помашка српска самоуправа је кренула и са организационим припремама дочека Српске нове године. Иако је бирано тело Срба у овом граду желело да обезбеди чак два оркестра приликом новогодишње вечери – један домаћи и један из матице Србије – ипак, финансије у овом питању представљају озбиљан фактор. За сада је сигурно да ће публику увеселавати Оркестар „Зора“ и солисткиња Бранка Башић, а опционално се још увек размишља и о другом оркестру. Наравно, све зависи од материјалних средстава. „Уколико не дај Боже ове године не успе, онда ћемо 2026. сигурно ангажовати два оркестра за дочек“, рече нам је Зорица Рафајловић, додавши да ће се јавно саслушање бираног тела Срба у Помазу одржати 4. децембра са почетком у 16 сати у Великој сали месног Градоначелничког уреда.

Миленко Радић
Предраг Мандић

Аранђеловданска храмовна слава у манастиру Грабовцу

ПРОСЛАВЕ

У манастиру Грабовцу 21. новембра достојно је прослављена храмовна слава – Сабор Св. архангела Михаила.

Поводом празника патрона древне светиње окупили су се, пре свега, српски православни верници из Србије, док је парохијана и парохијанки из Мађарске и Хрватске ове године било у мањем броју.

Сви они, међутим, молитвено су учествовали у светој архијерејској литургији коју је уз саслужење свештенства служио Његово Високопреосвештенство митрополит будимски Г. Лукијан.

У склопу славског богослужења, којем је присуствовао и светогорац, монах Никанор, а које је својим предивним појањем увећао и улепшао точлани састав појаца из Инђије, Србије, предвођен Александром Божићем, уприличен је и један посебан догађај, свечани чин: одлуком Њ.В.П. митрополита будимског Г. Лукијана јеромонах Митрофан (Гајић), духовник манастира Грабовца унапређен је у чин синђела (кратак извештај и интервју са о. Митрофаном објавићемо у наредном броју нашег недељника – прим. аутора).

Ни овогодишње пригодно присе-

ћање на архангела Михаила, начелника анђела, архистратига који је био борац за истину, није прошло без освећења, резања славског колача и благосиљања кољива: кумовао је Драган Павићевић из Црвенке, Србије, који је часне обавезе кумства, за следећу годину, предао свом сину Драгиши Павићевићу.

Пред сам крај свете архијерејске литургије благословом Њ.В.П. митрополита будимског Г. Лукијана, свечану славску беседу одржао је јереј Милан Ерић, парох печујски који је, између осталог, рекао следеће: „Данас смо се овде окупили да прославимо заштитника ове свете обитељи, архангела Михаила и све небеске силе. Чули сте и у Јеванђељу, а често пута сте чули, размишљали о анђелима да су то велика, за нас народ, мистериозна

бића. Замислите: милион анђела када би сад кренуло, прегазили би Мечек и претворили би га у прашину. У Јеванђељу смо и то чули да анђео може једним погледом да овај свет претвори – не дај Боже – у прах. Али, анђели нису страшни, они су добри, они су наши чувари. А арханђел Михаил је прелеп и најјачи анђео. Толику је моћ њему Бог

дао!” Након свечане славске беседе о. Ерића, Њ. В. П. митрополит будимски Г. Лукијан се такође захвалио свима који су својим присуством увећали празновање патрона светиње, заштитника чија је помоћ увек потребна.

Окончањем свете архијерејске литургије, прослава Светог архангела Михаила настављена је пригодним послужењем у светињи, а затим и агапеом у централној згради манастира. За време трпезе љубави зачула се и песма: засвирао је дует музичаната из Сремске Митровице, Србије.

Све у свему, српски православни верници из Мађарске, Хрватске и Србије и ове године достојно су прославили празник патрона манастира Грабовца, заштитника, који је најугледнији међу бестелесним силама и најближи небеском престолу и сматра се да је он спасио војску анђела од понора палих Сатанаилових анђела.

Предраг Мандић

Свети Стефан Дечански

Храмовна слава у Чипу

У Чипу је 24. новембра, прослављена храмовна слава Свети Стефан Дечански. У преподневним часовима, по сунчаном, али хладном времену, велики број верника и деце, окупио се у цркви на празничној светој архијерејској литургији, коју је служио Њ.П. митрополит будимски г. Лукијан. Саслуживали су му архимандрит Методије Марковић, протојереј Зоран Остојић, протосинђел Варнава Кнежевић, протојереј Радован Савић, архиђакон Инокентије Лукин и ђакон Андраш Шољом, док су за певницом, двогласним појањем литургију улепшали ђакон Стефан Милисавић и Милан

Дујмов. О значају празника, као и заједници са Богом, кроз Свето Причешће беседио је архимандрит Методије Марковић. На крају свете литургије уследила је литија око светог храма, а затим је високопреосвећени митрополит благословио славске дарове и пререзао славски колач.

Протојереј Радован Савић поздрављивао је своје парохијане и пожелео им срећан празник. Честитао је и овогодишњим кумовима Јасмини Рац Петин, са мужем Чабом Вегше и синовима Милошем и Луком, као и кумама за следећу годину, Марији Остојић и њеној ћерки Софији. Њ.Е. митрополит г.

Лукијан поздравио је вернике и обратио им се следећим речима: „Желео бих да похвалим оца Радована, великог ревнитеља за свету Цркву. Где год је служио, иза себе је оставио дивнога трага. Ми данас овде слободно певамо, долазимо у цркву, служимо, молимо се Богу, а у Дечанима није тако. Тамо стоје тенкови да чувају оно мало калуђера и Срба. Ако они оду нема више ништа од Дечана и од моштију нашег краља Стефана Дечанског. Зато треба да се молимо за њих. И да захваљујемо Богу што живимо овде у миру, у једној хришћанској држави”, рекао је, поред осталог, митрополит.

Окупљени народ је наставио раз-

говор и славље у Српском клубу, где је претходно вече одржан сеоски бал. Окупило се преко педесет мештана и гостију из околних места. Госте је забављао Оркестар „Село“ из Ловре, хармоникаш Ладислав Халас, а њима се придружила и Чипљанка, вокална солисткиња Бранка Башић. Добра забава, музика и плес, задржали су госте до два сата после поноћи.

Бал је од сопствених средстава организовала Српска самоуправа у Чипу, са председницом Мирјаном Суботин, потпредсеником Илијом Ашабињом и чланом Ангелом Верлинг.

Катарина Павловић Бачи

ФОКЛОР

Одликовања КУД-у „Табан” и КУД-у „Рузмарин”

На крају свете Литургије, Високопреосвећени Митрополит будимски г. Лукијан одликовао је Архијерејском граматом КУД „Табан” из Будимпеште, поводом великог јубилеја - 30 година постојања и успешног деловања као и за посебне заслуге на очувању и унапређењу српске фолклорне традиције и за изузетан рад на доприносу српској култури у Мађарској. Одликовање је у име КУД-а „Табан” примио руководилац г. Душан Вуковић са делом чланова овог културно-уметничког друштва.

Његово Високопреосвештенство Митрополит будимски г. Лукијан за-

тим је Архијерејском граматом одликовао КУД „Рузмарин” из Калаза поводом 20. годишњице постојања и успешног деловања, као и за посебне заслуге на очувању и унапређењу српске фолклорне традиције, односно, за активно учешће у црквеном животу и хорско певање на светим богослужењима. Одликовање је у име КУД-а „Рузмарин” примила госпођа Енико Вајзер заједно са осталим члановима.

Високопреосвећени Митрополит је додељујући признања заслужним нагласио значај културно-уметничких друштава у смислу очувања на-

У недељу, 17. новембра 2024. године, Његово Високопреосвештенство Митрополит будимски г. Лукијан служио је свету архијерејску Литургију у Саборној цркви у Сентандреји.

Његовом Високопреосвештенству саслуживали су архијерејски заменик протојереј-ставрофор Војислав Галић, протосинђел Варнава Кнежевић, архиђакон Инокентије Лукин и ђакон Стефан Милисавић.

Литургијском благољепију нарочито је допринела певачка група КУД-а „Рузмарин” из Калаза.

шег националног и верског идентитета. Он је посебно захвалио свим члановима ових културно-уметничких друштава што су током свих ових година дали изузетан допринос нашој заједници, на шта смо сви поносни.

После свете Литургије у Библиотеци Епархије будимске приређено је послужење за све сабране, а овом приликом женска певачка група КУД-а „Табан” је отпевала неколико изворних песама.

Извор: Сајт Епархије будимске

Подмладак „Баната” на Фестивалу „Младост за Суботицу”

Омладинско културно-уметничко друштво „Младост у Суботици” основано је 1947. године с циљем да окупа децу и омладину, жељну да уче, играју, свирају, глуме, певају, да се друже и стварају нераскидива пријатељства.

Суботичани су пријатељство прошле године склопили и са члановима Културно-уметничког друштва „Банат” из Деске, са којима су за кратко време успели да продубе сарадњу. Наиме, фолклораши из Србије су најпре у септембру гостовали на „Ајва-

ријади” када је приређен „Фолк фест”, а такође су својим наступом увеличали и овогодишњи „Банатски сабор” у Десци.

Наравно, и Дешчанима се пружила прилика да гостују у најсевернијем граду Србије, а позив су добили да наступају и на Првом фестивалу дечјих фолклорних ансамбала „Младост за Суботицу” који је био заказан за 23. новембар у просторијама Дечјег позоришта Суботица.

На фестивалској манифестацији ревијалног карактера, која је окупи-

ла десет дечјих ансамбала, пре свега, из Србије, подмладак дешчанског Културно-уметничког друштва „Банат” – средња група – извео је „Банатске игре”, кореографију Перице Дунаја.

Током поподнева, учесници приредбе, чији је главни покровитељ био Град Суботица, извели су бројне кореографије, помоћу којих је представљен раскош фолклора. Наравно, сви су били испраћени аплаузима, а на крају приредбе подељене су и „Захвалнице”, односно, пригодни поклони.

Дружење деце било је на првом

месту, а што се пак тиче наставка сарадње, тачније, следећег сусрета Суботичана и Дешчана, он се предвиђа 21. децембра када КУД „Младост 1947” организује новогодишњи концерт свог Првог ансамбла. На поменутој приредби, према плановима, наступаће и извођачка група КУД-а „Банат” из Деске.

Све то значи да је фолклорна сарадња Дешчана и Суботичана све развијенија и боља – нема сумње да ће се она одвијати на радост и задовољство обе стране.

П. М.

Српски бал у Сегедину

У организацији Српске самоуправе у Сегедину, у суботу, 23. новембра, одржан је традиционални „Сегедински српски бал“. Чувени ресторан на води „Tisza river

ним наступом, улепшала деца Српске школе у Сегедину. Малишани су за присутне извели две кореографије: дечије игре са Косова и из Левча, које је са њима, у оквиру школског про-

ћа су се јасно могли видети на њиховим лицима. У шароликом репертоару, веште ноге могле су одиграти још по неко коло, а вешти гласови отпевати све велике хитове народне музике, што је одушевило и нешто старију публику која се веселила до дуго у ноћ.

„Пета година за редом организује-

ПРАЗНОВАЊЕ

мо овај традиционални бал. Потребно је да се сваке године окупљамо, јер се лепо дружимо, а то је најлепше за нас Србе из Сегедина, а и из околних места, који сваке године дођу. Волела бих да се што више и младих укључи у све ово. Сваке године конкуришемо код Фондације „Бетлен Габор“ за финансијску потпору овог бала, а такође и Самоуправа Срба у Сегедину издваја средства. Ове године помоћ нам је пружио и Културно уметничко друштво из Сегедина, па им се овим путем захваљујем, као и нашем Дунаи Перици који сваке године припрема децу за наступ. Хвала и деци и њиховим родитељима“, рекла је Нада Малбашки, председница Самоуправе Срба у Сегедину.

Сања Симулов

café“ био је стециште за све Србе, њихове пријатеље, присталице, али и љубитеље добре забаве коју нуди српска заједница.

На самом почетку програма, свим окупљенима обратила се председница месне српске самоуправе Нада Малбашки, која је поздравила присутне госте, а такође и оне који су јој указали поверење и ове године, односно, све оне који су у протеклом периоду веома успешно сарађивали са њом и водили ову заједницу. У првом реду то су Марта Петреш и Сенад Емра, који су у претходних пет година обављали дужности помоћника.

После кратког обраћања уследио је програм који су, својим фолклор-

грама, увежбао Петар Дунаи. Дугачки аплауз био је доказ да деца раде праву ствар и да су у томе веома успешна.

За атмосферу на овогодишњем балу, побринуо се Радован Марић са оркестром „Златне струне“, који је по ко зна који пут, са својим бендом, успео да освоји срца публике. Сам почетак овогодишњег бала отворио је његов ученик Рувен Фридман, који је уз пратњу свог учитеља одсвирао нумере „Ој ливадо росна траво“, „Еј чија фрула“, затим Медено и Тинетово коло и такође побрао велики аплауз.

Славље се наставило уз „Мало коло“ у којем су се нашле чак три генерације овдашњих Срба, а понос и сре-

Српско-грчко вече у Будаершу

Заједничка прослава на крају године

Српска самоуправа у Будаершу, заједно са Грчком самоуправом, већ трећу годину свечано испраћа стару годину, сад већ традиционалном манифестацијом под називом „Српско-грчко вече“.

У сали Дома културе „ПостАрт“, 23. новембра, окупили су се Срби, Грци, а и Мађари који уживају у Балканској музици, песми, игри и укусним кулинарским специјалитетима. Многи од њих су били они који редовно посећују српске манифестације у Будаершу.

Госте су забављали грчки оркестар „Таверна“, као и Крунослав Агатић

Кића, чаробним прстима на својој хармоници. Придружили су му се Даниела Ђерђ Крунић, уметнички руководилац КУД-а „Опанке“ из Помаза, са играчима Мартом Бертом и Ференцом Еберлингом, који су, обучени у српску народну ношњу, позивали госте у коло и показивали им кораке разних српских игара. Није необично да је у Мађарској фолклор близак свим мањинама, па се после српског кола, у истом саставу, игра наставила сиртакијем. Нови члан Српске самоуправе у Будаершу, Стефан Чаплар, припремио је царску питу и проју са

сиром, а Мирко Пандуровић је чак из Геда, донео своје познате ћевапе.

„Код нас нема много Срба, али и поред тога су нам програми посећени и имамо велики број пријатеља. Није ни чудо, Катарини Бачи и мени је већ трећи мандат, а од ове године нам се придружио и Стефан Чаплар. Вечерас имамо госте и из Општине Будаерш, нашег референта др Роланда Ђимотија са породицом, као и Перу Ластића, директора Српског института са супругом. Овај програм је врло успешан и настављамо га и следеће године. Са Грцима се одлично слажемо и разумемо, слично смо темперамента и већ имамо планове за нове заједничке програме. Спирос Бендегуз Агарди, Председник Грчке самоуправе, има

врло интересантне предлоге“, рекла је Марина Александрић Ремели, председник Српске самоуправе у Будаершу, за наш лист.

К. П. Б.

ПОЗОРИШТЕ

Предремијера представе „Поп Ђира и поп Спире“

Представа на српском језику освојила публику

На прошлогодњем традиционалном Фестивалу народносних позоришта „Jelen/lét“ - Присутност, у Националном театру у Будимпешти, премијерно изведен комад „Зуб оца“, на мађарском језику, урађен по по мотивима драме Стевана Сремца „Поп Ђира и поп Спире“, а по тексту Ернеа Веребеша. Српска верзија изведена је 11. новембра на сцени Српског позоришта у Мађарској.

Ово је заједнички пројекат Српског позоришта у Мађарској и Народног позоришта у Суботици, сјајна музичка комедија, коју је режирао Андраш Патаки, а музичке нумере на мађарски превео је и припремио Милан Рус, директор Српског позоришта у Мађарској, који у представи игра наратора и свира на хармоници. За српску верзију Рус је такође генијално прилагодио представи српски текст. По његовим речима, основна идеја и тачка полазишта су двојезичност и мултикултуралност, па је зато одабран

текст који је везан за ово поднебље, као и глумци који беспрекорно и на српском и на мађарском језику могу да играју на сцени. „То и јесте наша мисија. Оваква сарадња и копродукције најбољи су начин да се створе мостови и успоставе везе између позоришта која се одлично разумеју. Изузетно ми је драго што смо могли да учествујемо у овом пројекту, јер позоришта доприносе зближавању српске и мађарске заједнице, промовишући толеранцију и међусобно поштовање“, рекао је Милан Рус. У представи играју глумци Српског позоришта у Мађарској, Алиса Лацко, Анастасија Каргина, Тибор Какоњи и Бранимир Ђорђевић, глумац суботичког Народног позоришта Арпад Черник, а недавно пренинула Монику Пешић, заменила је новосадска глумица Сара Диенеш Хајду. Играју такође и гости уметници, Лаура Тополчањи, Кристина Сорчик, Јохан Вишер и Золтан Молнар. После одигране предпремијере ни публика, а ни глумци нису кривали своје одушевљење.

„Ово као да је нова представа. Већ сам имао прилику да играм представе паралелно на мађарском и на српском језику. Када играм на српском сасвим другачије глумим. Не умет да објасним, али другачије говорим, другачије осећам, другачије су енергије. Вечерашња представа је, по мени, једна нова представа, на српском осећам балкански ритам. Ја сам одрастао на тој врсти хумора, језик да је неку другу енергију, другачије се дешавају неке ствари“, рекао је новосадски глумац Золтан Молнар за наш лист. Јохан Вишер, Сенћанин, дели његово мишљење. Каже да се јако обрадовао кад је

чуо да ће се представа играти на оба језика, јер углавном глуми на мађарском. „Био сам јако узбуђен и радујем се што се ова представа родила. Добро је што смо је урадили прво на мађарском, јер имам могућност да упоредим. За представу на српском текст смо добили крајем лета, тако да смо имали времена да га научимо и сродимо се са њим. Када смо приказали публици шта смо урадили са текстом, било је велико задовољство и врло узбудљиво. Амбијент у представи је одличан, другачији него у мађарској. Говоримо банатским нагласком који је нама Војвођанима близак. Мислим да смо сви другачије играли, били смо ослобођени и препустили смо се амбијенту текста и амбијенту Баната од пре 120 година“, рече су Јохан Вишер. Кристина Сорчик, родом из Сенте, каже да су за њу представа на српском и представа на мађарском две посебне представе. Са улогом на српском, доживела је велики успех. Донела је атмосферу двојезичне средине. „Паралелни текст на мађарском и на српском јако је прихваћен, а мени је било лакше да одиграм, јер српски не говорим добро. Овако су се и мој текст и акценат одлично уклопили у представу“ рекла је Сорчик. Редитељ, Андраш Патаки не разуме српски, али му је представа била јако питка. Каже да је био леп доживљај, јер је слушао мелодичан словенски језик. „Било је делова који су бољи и тачнији на српском језику. Драго ми је што је Алиса Лацко коначно могла да се покаже на свом матерњем језику. Ова представа говори о две културе које се преплићу и овај комад је зато велики, јер уноси лепоту и мир“, рекао је Патаки. Сара Диенеш Хајду је заменила недавно преминулу глумицу, Монику Пешић, која је играла у мађарској верзији. Каже да је у почетку имала трему кад је код куће вежбала текст, кореографије, песме и гледала снимак представе. Прво је мислила да неће моћи да преузме улогу једне фантастичне глумице, али је морала да се ослободи тих мисли, јер је Милан Рус, рачунао на њу. „Технички сам успела да је одиграм, али се надам да ћу, играјући пред публиком, моћи да се ослободим и више унесем саму себе. Колеге су ми пуно помагале и бодриле ме. У Српском позоришту сам се одлично осећала. Иако је било ново место са новим импулсима, нисам била усамљена и једва сам чекала да проба почну“, рекла је Сара Диенеш Хајду. Лаура Тополчањи, мађарска глумица родом из Бечеја, каже да је било врло узбудљиво. Српски не говори добро, али је професионално и одлично одиграла улогу. Каже да је играти на

другом језику теже, али и ослобађа, јер не постоји толика контрола. „Пројекат није обичан, као ни начин како се представа стварала. Прави драгуљ. Осећала сам присуство драге колегице, која нас је недавно напустила. Она ће увек бити део ове представе и део нашег друштва“, рекла је Тополчањи.

Арпад Черник већ двадесетак година сарађује са Српским позориштем у Мађарској, од како је његова супруга Монику одиграла главну улогу у представи „Антигона у Њујорку“. „Смем да кажем да сам се заљубио у ово позориште. Играње на српском језику ми је исти изазов као и кад играм на мађарском. Ја јесам мађарски глумац, али имам иза себа доста представа на српском језику. Добро говорим језик, али увек желим да га још боље усавршим због његове лепоте и поетичности. Највећа жеља ми је била да ова представа остане на репертоару, јер преко ње се наставља успомена на Монику и та нит што је она у њу уносила кроз своју уметност“, рекао је Черник. Поносан је на себе када на српском успешно одигра неку игру речи. У једној сцени остварио је одличну интеракцију са публиком и однео велики аплауз. Анастасија Каргина, Русиња, која је и мађарску и српску верзију одиграла на страном језику. Прибојавала се улоге на српском. „На мађарском ми је било лакше да играм, јер га годинама учим и говорим. Али успело ми је и на српском“, рекла је Каргина. Алиса Лацко и Тибор Какоњи већ имају искуства у игри на оба језика. Лацко је добила прилику да ослободи своје глумачко умеће да је понесе и да се игра речима на матерњем језику. Какоњи је показао свој велики глумачки таленат на оба језика.

Премијера представе „Поп Ђира и поп Спире“ планира се у марту, на Фестивалу „Jelenlét“.

Катарина Павловић Бачи

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (130)

ФЕЛТОН

Бурни догађаји у Вацу

Месни Срби, али и сви други, Цинцари, Мађари, Немци и Словаци помно су пратили сва догађања.

Јула месеца 1849. године трупе руског генерала Ивана Фјодоровича Паскевича приближише се Вацу. Месни Срби, али и сви други, Цинцари, Мађари, Немци и Словаци помно су пратили сва догађања. Брињули су да не страда варош и да им не пропадне радом и муком стечено богатство.

Сава Вилински им је давао корисне савете и анализирао новонасталу војну ситуацију. Тако се десило да је градско веће изабрало Василија Цвијана и младог Вилинског да преговарају са предводницом руске војске, када се 13. јула појавила испод Ваца.

Искористивши повољну прилику, Сава је успео да изблиза добро осмотри и детаљније процени руске снаге. Угојени руски пуковник одушевљено је посматрао како се Цвијан и Вилински са три прста крсте испред његових икона које су красиле десни угао раскошног шатора.

Захваљујући успешној мисији српских делегата, Вац је остао нетакнут. Два дана касније, командант љутих

Черкеза тражио је водича који ће му показати околна места. Цвијан изабра свог помоћника, Петра Мурата. Њему се придружи и Сава Вилински. Захвални вацки грађани благословили су њихова имена.

Вративши се у Вац, Сава је написао детаљан извештај о руској војсци.

Када су мађарске јединице протерале руске снаге из Ваца, Цвијан је частио војску са три бурета вина. На ста весеље у Цвијановој кући. У кругу високих официра, Вилински је одушевљено клицао и испијао бројне чаше доиста укусног вина. Ватрено је величао мађарске хонведе, Лајоша Кошута, генерала Гергеија, мађарску и светску револуцију и „Слободу васцелог света”. Ускоро се појавише и цигански музиканти. Кућом на обали Дунава заорише се мелодије родољубивих мађарских песама. Припити Сава наручивао их је све једну за другом, и неуморно лепио новчанице примашу на чело. Напоследку, кад су се сви поштоне *изојијали*, сви полегаше на под.

Ко и да помисли колико ће их то весеље убрзо скупо коштати. Већ су традан, онако мамурни мађарски хонведи нису ни могли да се одлучније одупру ненаданом и силовитом нападу руске коњице. У томе су знатније успели тек наредног дана.

„Чиме објашњавате сву ту збрку и наш пораз током јучерашњег дана?”, рикну генерал Јожеф Нађшандор на своје подређене. Без разложног оправдања, мађарски официри само су жмиркали, гутали велике кнедле и од себе одбацивали сваку кривицу.

Озлојеђена војна команда наставила је да трага за узрочницима тог срамног пораза. Окривљени су Василије Цвијан, Сава Вилински и Петар Мурат. Оптуђени су да су сасвим смишљено и плански напили мађарске војнике и тиме непосредно допринели брзом успеху руских снага.

Преплашени мађарски официри, најпре они најжешћи учесници луде пијанке и теревенке, редом су упирали прстом у те „проклете, лукаве и превртљиве вацке Раце”.

Дочувши да су Цвијан, Мурат и Вилински потпомогали руску војску, срдити генерал Артур Гергеи је наредио да се због велеиздаје одмах ухапсе и по кратком поступку погубе.

Узалуд су сви осумњичени покушавали да им појасне ситуацију и да

укажу на то да су управо тиме спасили Вац од сигурне пропасти, али ништа им то није помогло. Сава је помињао садржаје у својим извештајима, указивао на све своје војне заслуге, своју оданост према мађарској револуцији. Клицао је „Светој мађарској отаџбини” и „Светској републици слободних грађана”. (...)

Драгомир Дујмов

Генерал Иван Фјодорович Паскевич

Једнодневна посета новосентиванских Срба Београду

У организацији Удружења српске заједнице у Новом Сентивану, петнаесточлана група поклоника из поменутог насеља, на домак Сегедина, средином новембра боравила је у Београду.

Будући да многи чланови новосентиванске српске заједнице никада нису били у главном граду Србије, нити су упознати са његовим културно-историјским знаменитостима, председница цивилне организације Мина Веселинов и њен заменик Зита Веселинов, одлучиле су да изађу у сусрет и испуне жеље свима онима који су пожелели да упознају Београд и његове лепоте.

Програм једнодневне посете осмислила је Мина Веселинов, која је дан конципирала на тај начин да се у њему обухвате вера, култура, архитектура, гастрономија.

У склопу путовања, Срби из Новог Сентивана најпре су посетили Земун, општину припојену Београду. Како нас је информисала Мина Веселинов, која је том приликом била и водич, одлука да се овде започне дан пала је зато, јер и Земун красе трагови из

Аустроугарске монархије. Пошто је међу путницима било и припадника мађарске националности, Новосентиванци су најпре посетили Кулу Гардош, коју су оновремено угарске власти изградиле поводом прославе хиљадугодишнице досељавања Мађара у Панонију. „Кула, висока 36 метара, изграђена је на најјужнијој тачки краљевства, у Земуну, у Београду 1896. године на узвишењу Гардош, на темељима древне земунске тврђаве Таурунум из 9. века. Данас, након рестаурације, као културно-историјски споменик од посебног значаја, Кула Гардош све више постаје једна од посећенијих туристичких дестинација Земун и Београда.”

Наравно, путници из Мађарске погледали су и споменик, подигнут Јаношу Хуњадију, у српском народу познатом као Јанко Сибинјанин, који је на Кеју ослобођења у Земуну откривен пре пет година, 2019.

Из маршруте групе поклоника из Мађарске није могла да изостане ни најстарија српска православна црква у Земуну, уједно и у Београду – храм Св. оца Николаја, „подигнут је

у периоду од 1745–1752. године на месту старије, сламом покривене дрвене српске цркве.”

Слуштајући се из куле у центар Земуне, Сентиванци су се дивили архитектури града, посетили су и чувену Земунску пијаву да бу уследио краћи одмор повезан са дегустацијом српских гастрономских специјалитета.

Круна дана била је посета Храму Светог Саве на Врачару, једном од главних споменика архитектуре у Србији, једном од највећих православних храмова у свету.

У вези са аутентичним спомеником у част најпоштованијег српског светитеља, стуба српске државности и културе, грађеног вековима, ваља истаћи, између осталог и следеће занимљивости: „у приземљу и на галеријама Храма Светог Саве може да стане 10.000 верника, три хорске галерије могу да приме по 700 хориста. Унутрашња висина од пода до куполе је 65 метара, а спољна висина је, са крстом, 79 метара. Храм има укупно тринаест купола, осамнаест позлаћених крстова, у западним звонцима

уграђено је 49 звона чија је укупна тежина око 24 тоне.

У подземној етажи изграђене су крипта, ризница и гробна црква Св. кнеза и мученика Лазара, а када би се рачунале само електроинсталација, водовод, канализација, вентилација и климатизација у храму, биле би довољне за један мањи град!”

Због краткоће времена, поједине културно-историјске знаменитости града Београда Новосентиванци су видели само из аутобуса, са друге стране, неподвижена магла их је, такође, омела да виде још неке занимљивости главног града Србије.

Баш зато, постигнут је договор да се већ током пролећа поново организује путовање у Београд с циљем да се обиђу и погледају бројне културно-историјске и верске знаменитости једног од најстаријих градова у Европи.

Једнодневну екскурсију у Београд суфинансирала је Самоуправа Срба у Мађарској, а обезбеђивањем аутобуса подршку је пружила и локална самоуправа села.

П. М.

НЕВЕН

У Српском забавишту и основној школи у Сегедину, током протеклих дана, је било живахо и весело.

Ученици 5. разреда су добили своје лаптопове. Јако су се изненадили и обрадовали, током наставе са радношћу користили своје нове уређаје. Наставници су смислили креативне задатке. Ученици су на најбољи могући начин искористили могућности које при учењу пружају уређаји и интернет.

Ђаци трећег разреда су са својом учитељицом били у позоришту и погледали представу „Витез Ласло и зачарани млин“. Представа је била изузетно добра. Глумци су комуницирали са публиком. У једном тренутку, ученици наше школе су и сами постали део представе. Они су помогли главном јунаку да победи противника. Представа је интерактивног карактера, јако динамична и све време успева да задржи интересовање деце. Након представе ученици су обишли Дугонич трг и прошетали кроз центар града.

У четвртак, 14. новембра, организован је „Отворени дан“ у Српском забавишту и основној школи у Сегедину. Родитељи наших садашњих, а и будућих ученика, могли су присуствовати часовима. Имали су прилику да се упознају са учитељицама и наставницима, да виде како протиче

Активности у сегединској Српској школи и забавишту

један наставни дан, како су организовани и одржани часови, које све могућности пружа наша школа својим садашњим, а и будућим ученицима. Родитељи су могли поразговарати са учитељицама, наставницима и директорицом. Могли су поставити

своја питања. Одазив родитеља је био изузетан. Велики број родитеља се распитивао за упис првака, били су одушевљени наставом и породичном атмосфером која влада у школи. Истога дана, у Српском забавишту у Сегедину по трећи пут је организо-

вана „Чајанка“ за баке и деке. Деца су се вредно припремала за ту прилику. Малишани су се бакама и декама представили са четири песме. Након тога је следило „Луткарско путујуће позориште“ из Суботице, које је употпунило окупљање. Представом „Црвенкапа“, глумци су измамили осмехе наших малишана и на један леп и сликовит начин објаснили важност читања бајки. Након тога баке и деке су били послужени чајем и колачићима. На самом крају деца су предала поклончиће које су с љубављу припремала током недеље.

Програмима ту још није био крај. Деца су у позоришту погледала представу „Ha lúd legyen kövér“ („Ако је гуска нек је дебела“). Уживала су.

Током целе недеље ученици свих разреда су се вредно припремали за рецитаторско такмичење (које је 22. новембра одржано у Будимпешти). Сви су се трудили да одаберу песмицу која им највише одговара. Међу њима и једна ученица, која је одлучила да наступи са песмицом коју је недавно сама написала.

Циљ одласка у позориште, разних наступа и такмичења јесу да ученици обогате свој речник са новим појмовима, да усвоје нове вештине, вештину рецитовања и излагања пред публиком, неговање културе, језика и традиције. Али, најважније је да су деца учила, дружила се, уживала у заједничком одласку у позориште и дружењу са бакама и декама.

Енике Нађ Абоњи

Такмичење у рецитовању у Батањи

У Батањској двојезичној српској основној школи и забавишту 18. новембра је одржано традиционално школско такмичење у рецитовању које је окупило ученике од првог до осмог разреда. Такмичари су били подељени у три категори-

је: нижи разреда, ученици 1-2. разреда, затим ученици 3-4. разреда и старији разреда, ученици од 5-8. разреда. Овај догађај је био посебан повод да ученици покажу своју љубав према поезији и књижевности, као и таленат за сценски наступ.

Велики број ученика се и ове године пријавио, чак шездесет основаца је тог поподнева рецитовало, а уједно и уживало у дечијој поезији. Репертоаром су обилovali стихови модерне дечје поезије који се допадају малишанима и радо их читају. Свако је имао прилику да кроз казивање одабране песме прикаже своје умеће изражавања, дикцију и емоцију. Атмосфера је била испуњена узбуђењем, а публика, састављена од родитеља, наставника и другова, бодрила је сваког рецитатора снажним аплаузима.

Захваљујући савесном и вредном раду учитеља и наставника на припремању деце, жири је тог поподнева имао веома незавидан задатак. После уживања у песничком поподневу, морали су донети и важне одлуке, одабрати најбоље у свакој категорији.

Критеријуми за оцену обухватили су изразитост, интерпретацију и сценски наступ. Конкуренција је била изузетно јака. На крају такмичења проглашени су победници у све три категорије, а најуспешнији ће представљати Српску школу из Батање на државном такмичењу у Будимпешти. Многи су се нашли на победничком постољу, али је и по која суза засјала у крајичку ока. Ученици су награђени књигама, дипломама и слаткишима за свој велики допринос промовисању дечје поезије и подстицаја читања исте.

Овакви догађаји су више од такмичења – они подстичу љубав према лепој речи, развијају самопоуздање и негују креативност код наших ученика. Честитамо свим учесницима и радујемо се следећем такмичењу!

Станислава Ђенеш Екбауер

АПЕЛ ЗА ИЗРАДУ РЕЉЕФА ПРОТЕ КРУНИЋА

Самоуправа Срба у Новом Светом Ивану обраћа се људима добре воље да сходно могућностима подрже њену иницијативу, тј. израду и постављање рељефа и спомен-плоче блаженопочившем протојереју-ставрофору Михаилу Крунићу. Уколико одлуче да подрже пројекат, онда своје прилоге могу да уплате на текући рачун Новосентиванске српске самоуправе:

Újszentiváni Szerb Nemzetiségi
Önkormányzat
OTP Bank 11735005-16685187
Назнака (közlemény): Dombormű K.M.

Бирано тело Срба у Новом Светом Ивану и овим путем се захваљује свим људима добре воље, који су сходно својим могућностима спремни да материјално подрже израду и постављање рељефа и спомен-плоче блаженопочившем протојереју-ставрофору Михаилу Крунићу, дугогодишњем парохи у Новом

Сентивану, који је цео свој живот проживео у служби народу и Цркви.

АПЕЛ

Пре две године урађена је изолација (пресек зидова) на светом храму у Десци. Пошто су се зидови изнутра осушили, требало би малтерисати и кречити. Нажалост, не постоје конкурси, који подржавају овакве извођачке радове. Покушавамо да тражимо финансијску помоћ са разних страна, поред тога и добровољне прилоге. Зато се обраћамо молбом свим људима добре воље, који су вољни и имају могућност да нам финансијски помогну, да то ураде преко банковног рачуна :

MBN BANK 57400059 - 10100637 (Deszki Szerb Ortodox Egyházközség és Parókia - megjegyzés: a helyi szerb templom felújítása)

Унапред ХВАЛА на разумевању и помоћи!

О. Светомир Миличић, парох дешчански и Дешчанска српска православна црквена општина

ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА У БУДИМПЕШТИ

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА МЕСЕЦ ДЕЦЕМБАР, 2024. ГОДИНЕ

30. 11. субота – Вечерње	16 часова
01. 12. недеља – Света Литургија	10 часова
03. 12. уторак – Вечерње	16 часова
04. 12. среда – Ваведење Пресвете Богородице Света Литургија	10 часова
07. 12. субота – Вечерње	16 часова
08. 12. недеља – Света Литургија	10 часова
18. 12. среда - Вечерње	16 часова
19. 12. четвртак – Свети Николај Мирликијски Чудотворац Света Литургија	10 часова
21. 12. субота – Вечерње	16 часова
22. 12. недеља – (Детињци) Света Литургија	10 часова
28. 12. субота – Вечерње	16 часова
29. 12. недеља – (Материце) Света Литургија	10 часова

Јутрење се служи сваког дана у 8:00 часова

СРПСКА САМОУПРАВА У БУДИМПЕШТИ
ВАС ПОЗИВА НА

ДАН СЕОБЕ

ДУНАВОМ ОД БУДИМПЕШТЕ ДО СЕНТАНДРЕЈЕ
УЗ ПЕСМЕ ОРКЕСТРА КОЛО

ПИЋЕ ДОБРОДОШЛИЦЕ У СЕНТАНДРЕЈИ
БРОД "GÖNNÜ" КРЕЋЕ ОД ПРИСТАНИШТА НА ТРГУ "BATTNYÁNY"

БУДИМПЕШТА, 30. НОВЕМБАР 2024. У 13 ЧАСОВА

ПРОЈЕКАТ СУ ПОДРЖАЛИ: СРПСКА САМОУПРАВА У КИШПЕШТУ, СРПСКИ ИНСТИТУТ

Balkánaán у Помазу

Ансамбл Јантра

Српско Културно Уметничко друштво Опанке
(наступају деџа и извођачка група)

Време: 30. новембар 2024 године
од 17- 22 сати
Место: Дом Културе у Помазу

После програма следи забавно вече
Улаз бесплатан
Карте за подршку: 1000Фт.
Свира оркестар : Зора

СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ СЕРБСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ
www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ♦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-Кфт) ♦ За издавача: Радојка Филаковић ♦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ♦ Фотодизајнер: Иван Јакшић ♦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Контакт: srpskenedeljenovine@gmail.com Web: www.snnovine.com ♦ Графички њрелом листа: Тибор Фуксел ♦ За штампању: Szedéstiör Vt.: Ференц Ибош ♦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ♦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ♦ HU ISSN 2061–0238

АКТИВНОСТИ

Кoliko се учитељи, наставници и професори запослени у Српском образовном центру „Никола Тесла“ труде да негују лепу реч и заинтересују ученике за читање и рецитовање, могли смо да видимо по одазиву пријављених ученика за ову манифестацију. На општу радост организатора, ове године се пријавило око 160 такмичара, из разних градова у којима се настава одвија на српском језику, или се српски језик учи као предмет. Тако су се на дан такмичења на Тргу ружа могли чути малишани из Деске, Батање, Сегедина, Ловре, Будимпеште и Сирига у коме нова учитељица Ђенђи Њари, једну групу заинтересованих ученика учи српски језик.

Пре доласка у Будимпешту, у неким градовима су одржана предтакмичења, или квалификације, као на пример у Ловри, о чему смо већ у претходном броју и писали, а квалификације су такође одржане и у Сегедину и Батањи.

Организатори су сада одучили да направе другачије групе и то на основу знања српског језика, па су тако ове године учесници били подељени у 3 категорије које је чинило 7 група, и наравно у свакој групи победници и два ученика са посебном похвалом добили су дипломе и поклон књиге, док су сви учесници овог такмичења добили по захвалницу и чоколаду.

Жири су већином чинили професори српског језика запослени у Српској школи. С обзиром да је много деце са својим учитељицама стигло из разних градова, око организације и дочека малишана у помоћ су притекле учитељице из Будимпеште, које су се побринуле да се гости пријатно осећају.

Такмичење је отворила др Јованка Ластиф, пред-

Овогодишње, Државно такмичење у рецитовању и казивању прозе „Кад речи добију крила“, у организацији Српског педагошког и методолошког центра, одржано је 22. новембра у просторијама Српске школе „Никола Тесла“ у Будимпешти

седница ССМ, која је присутнима пожелела добродошлицу и изразила задовољство због великог броја присутних ученика, спремних да покажу шта су спремили и свима је пожелела срећу на такмичењу.

Част да буде председник жирија, ове године припала је др Драгану Јаковљевићу, који је био заду-

Победник у категорији гимназијалаца, Стеван Арсић каже:

„Освојити прво место на такмичењу из рецитовања за мене је тренутак који ћу заувек памтити. Ово је за мене огроман успех и потврда да се сав труд и сати вежбања исплате. Било је изазовно, јер су сви учесници били сјајни и показали колико воле поезију. Понosan сам што сам успео да кроз свој наступ пренесем емоције и поруку која је дирнула и публику и жири. Ово признање ме мотивише да наставим са рецитовањем и откривам нове приче и стихове.“

Иначе, такмичење у рецитовању и казивању прозе финансијски су помогли Фондација „Бетлен Габор“ и Уред премијера.

1. категорија, ученици из Будимпеште и Сегедина:

1-2. разред:

1. место: Нина Марковић, Будимпешта
  2. место: Алексија Станковић, Будимпешта
  3. место: Софија Дару, Сегедин
- Похвала: Анастасија Почуча, Будимпешта
Похвала: Фјодор Ивановић, Будимпешта

3-4. разред

1. место: Матеја Деак, Сегедин
  2. место: Ева Радовановић, Будимпешта
  3. место: Патрик Гелер, Сегедин
- Похвала: Милица Цицмиловић, Будимпешта
Похвала: Татјана Почуча, Будимпешта

5-8. разред

1. место: Калина Зељковић, Будимпешта
  2. место: Лилиана Бакош, Сегедин
  3. место: Вук Митровић, Будимпешта
- Похвала: Миона Игњатовић, Сегедин
Похвала: Матија Јовановић, Сегедин

2. категорија, ученици из Батање, Деске, Ловре, Сирига и Будимпеште:

1-2. разред:

1. место: Зое Кекењ, Батања
  2. место: Имре Карољ Лендак, Будимпешта
  3. место: Лена Фридман, Деска
- Похвала: Корнел Дожа, Ловра
Похвала: Владимир Брцан, Деска

3-4. разред

1. место: Патрик Гоца, Будимпешта
  2. место: Река Боромбош, Батања
  3. место: Закаријаш Ботонд Варга, Ловра
- Похвала: Остап Бондаренко, Будимпешта
Похвала: Мате Пастор, Сириг

5-8. разред

1. место: Ана Трајер, Батања
2. место: Далибор Киш, Ловра
3. место: Луца Кереме, Батања

И 3. категорију су чинили гимназијалци

1. место: Стеван Арсић, 11ц
  2. место: Радмила Вуковић, 10а
  3. место: Павле Мацановић, 12б
- Похвала: Анастасија Ђуровић, 10б
Похвала: Сања Чоловић, 10а

ДРАГАН ЈАКОВЉЕВИЋ

„Чланови жирија на разним такмичењима имају обичај да кажу да су имали тежак задатак и како су нијансе одлучивале при избору најбољих. Међутим, у нашем случају је заиста било тако. Међу 40 гимназијалаца, барем половина је заслужила да буде награђена, али смо нажалост, имали прилику да доделимо три награде и две похвале.“

Са своје стране, такмичарима сам скренуо пажњу на важност сваке речи коју изговоре у комуникацији, како са својим вршњацима, тако и са старијима. Некада може бити пресудна и једна једина реч која, ако се не изговори на правилан начин, може да нас удаљи од неких људи или умањи наше шансе за бављење послом који волимо.

У сваком случају, људи из Српског педагошког и методолошког центра заслужују све похвале и честитке за успешно организовање ове манифестације, која има вишеструки значај за српску заједницу у Мађарској и њену будућност.“

Драгана Меселција